

Treoirlínte do Shíntiúsóirí

Alt 24 (1A)

Coimisiún um Chaighdeán in Oifigí Poiblí
Standards in Public Office Commission

Coimisiún um Chaighdeán in Oifigí Poiblí
6 Ardán Phort an Iarla
Baile Átha Cliath 2
D02 W773

Teileafón: 01 6395666
Ríomhphost info@sipo.ie
Suíomh gréasáin: www.sipo.ie
Twitter: @SIPOCIreland

Nollaig 2023

Réamhrá

Tá na treoiríníte seo foilsithe ag an gCoimisiún um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí (“an Coimisiún um Chaighdeáin”) faoi alt 4(6)(a) den Acht Toghcháin 1997 (“an tAcht”)¹².

Tá faisnéis sna treoiríníte seo do dhaoine a dhéanann síntiúis chun críocha polaitíochta, ar mó iad ná luach comhiomlán €1,500, le linn aon bhliain féilire—

- do bheirt nó níos mó a bhí, nuair a tugadh na síntiúis, ina gcomhaltaí den pháirtí polaitíochta céanna, nó
- do pháirtí polaitíochta agus do dhuine amháin nó níos mó a bhí ina gcomhaltaí den pháirtí polaitíochta sin nuair a tugadh na síntiúis dóibh.

Tá na Treoiríníte ina cheangal dlí. Mar sin féin, i gcás ina bhfuil neamhréireacht idir na treoiríníte agus an tAcht, is é an tAcht atá i réim.

Comhairle

Molann an Coimisiún um Chaighdeáin gur cheart do shíntiúsóirí na treoiríníte a léamh ina n-íomláine. Féadfaidh an Coimisiún um Chaighdeáin faoi alt 4(6)(b) den Acht comhairle a sholáthar maidir le comhlíonadh do dhaoine atá clúdaithe ag forálacha an Achta.

Cuirtear comhairle ar fáil faoi rogha an Choimisiúin um Chaighdeáin. I measc na gcúinsí nach féidir comhairle a sholáthar tá na nithe seo a leanas:

- nuair nach bhfuil dóthain faisnéise ann chun an t-iarrthóir a chur ar an eolas;
- i gcás ina mbaineann an t-iarratas ar chomhairle le hábhar atá lasmuigh de shaineolas an Choimisiúin um Chaighdeáin m.sh. ceisteanna cuntasaíochta.
- i gcás ina mbaineann an t-iarratas ar chomhairle le hábhar atá á scrúdú ag an gCoimisiún um Chaighdeáin.

Molann an Coimisiún um Chaighdeáin gur cheart comhairle a lorg láithreach má thagann ábhar chun cinn a bhfuil éiginnteacht ina leith. Trí sin a dhéanamh, is lú an seans go gcruthóidh an cheist fadhb níos déanaí.

Ní mór do dhuine gníomhú de réir treoiríníte nó comhairle arna bhfoilsíú nó arna dtabhairt ag an gCoimisiún um Chaighdeáin mura rud é, dá ndéanfaí amhlaidh, go mbeadh foráil eile den Acht á sárú acu.

¹ Tagraíonn tagairt don Acht don Acht Toghcháin 1997 arna leasú ag an Acht Toghcháin (Leasú) 1998, an tAcht um Thoghcháin Áitiúla (Síntiúis agus Caiteachas a Nochtadh), 1999, An tAcht Toghcháin (Leasú) 2001, an tAcht Rialtais Áitiúil 2001, an tAcht Toghcháin (Leasú) 2002, An tAcht Rialtais Áitiúil (Uimh. 2), 2003, An tAcht Toghcháin (Leasú) 2004, an tAcht Toghcháin (Leasú) 2005, an tAcht Toghcháin (Leasú) 2007, an tAcht Toghcháin (Leasú) 2009, an tAcht Airí agus Rúnaithe (Leasú) 2011, An tAcht Toghcháin (Leasú) 2011, An tAcht Toghcháin (Leasú) (Maoiniú Polaitíochta) 2012, Acht na Gaeltachta 2012, An tAcht Toghcháin, Rialtais Áitiúil agus Pleanála agus Forbartha 2013, An tAcht um Athchóiriú Rialtais Áitiúil 2014, An tAcht um an gCúirt Achomhairc 2014, an tAcht Toghcháin (Leasú) 2015 agus an tAcht um Athchóiriú Toghcháin, 2022

Fiosrúchán

Tá an Coimisiún um Chaighdeáin i dteideal fiosrúcháin den sórt sin a dhéanamh nó ar thosach feidhme alt 183 den Acht um Athchóiriú Toghcháin 2022, cibé imscrúdú a dhéanamh is cuí leis agus féadfaidh sé a cheangal ar aon duine aon fhaisnéis, doiciméad nó rud atá ina sheilbh nó á soláthar acu a chur ar fáil mar is féidir leis an gCoimisiún um Chaighdeáin a éileamh na nithe sin chun críche a dhualgais faoin reachtaíocht.

I gcás ina theipeann ar aon duine iarratas fiosrúcháin a chomhlíonadh laistigh de thréimhse ama réasúnta, féadfaidh an Coimisiún um Chaighdeáin a ordú don duine déanamh de réir an fhiosrúcháin laistigh de thréimhse ama áirithe. Níl faisnéis a chuirtear ar fáil mar chuid d'ordachán ó dhuine inghlactha in imeachtaí a thionscnaítear i gcoinne an duine sin mar gheall ar chion.

Is cion é loiceadh treoir an Choimisiúin a chomhlíonadh.

I gcás ina gcúisítear duine sa chion as loiceadh treoir ón gCoimisiún a chomhlíonadh, is cosaint é a thaispeáint nach raibh an fhaisnéis, an doiciméad nó an rud is ábhar don ordachán i seilbh nó faoina rialú ag an duine sin agus nach raibh sé indéanta le réasún dóibh an t-ordachán a chomhlíonadh.

Sárú ar an Acht a thuairisciú

I gcás inar mian le duine faisnéis a sholáthar don Choimisiún um Chaighdeáin maidir le sárú féideartha ar an Acht, féadfaidh sé sin a dhéanamh trí theagmháil a dhéanamh le Rúnaíocht an Choimisiúin um Chaighdeáin ag info@sipo.ie. Déanfar tuairiscí faisnéise a admháil agus a athbhreithniú. Féadfaidh tuarascálacha den sórt sin a bheith mar chuid de bhreithniú an Choimisiúin um Chaighdeáin i dtaobh an bhfeidhmeoidh sé a chumhachtaí faoin Acht.

Ní fhorálann an tAcht do mheicníocht gearáin maidir le sárú féideartha ar an Acht. Ní sholáthrófar toradh bhreithnithe an Choimisiúin um Chaighdeáin do thuairisceoirí faisnéise.

I gcás ina bhfuil sárú déanta ag duine sonraithe de réir bhrí alt 4 den Acht um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí 2001, féadfaidh duine gearán a chur faoi bhráid an Choimisiúin um Chaighdeáin faoin Acht um Eitic in Oifigí Poiblí 1995 agus faoin Acht um Chaighdeáin in Oifigí Poiblí 2001 agus déileálfar leis de réir phróiseas gearán an Choimisiúin um Chaighdeáin.

Raon feidhme

Baineann an ceanglas chun Ráiteas Síntiús a sholáthar le haon duine a dhéanann síntiús chun críocha polaitíochta, ar mó iad ná luach comhiomlán €1,500, le linn aon bhliain féilire –

- do bheirt nó níos mó a bhí, nuair a tugadh na síntiúis, ina gcomhaltaí den pháirtí polaitíochta céanna, nó
- do pháirtí polaitíochta agus do dhuine amháin nó níos mó a bhí ina gcomhaltaí den pháirtí polaitíochta sin nuair a tugadh na síntiúis dóibh.

Ní bhaineann an ceanglas seo le:

- síntiúis arna dtabhairt ag cuideachta, ceardchumann, cumann nó cumann foirgníochta a gceanglaítear orthu gach síntiús os cionn €200 a nochtadh ina dtuarascálacha agus ina dtuairisceáin bhliantúla.
- síntiúis (seachas airgead) a thugann páirtí polaitíochta dá chomhaltaí cibé acu do dhaoine aonair nó d'aon chuid den pháirtí.

Ráiteas Síntiús

Tráth nach déanaí ná an 31ú Eanáir den bhliain dár gcionn, ceanglaítear ar shintiúsóirí den sórt sin faoin Acht Ráiteas Síntiús a chur ar fáil don Choimisiún um Chaighdeáin ina dtugtar sonraí faoi gach síntiús den sórt sin. Ní mór Dearbhú Reachtúil ón duine a thugann an Ráiteas Síntiús a chur in éineacht leis an Ráiteas Síntiús, á dhearbhú go bhfuil an Ráiteas Síntiús ceart i ngach gné ábhartha, chomh fada agus is eol don duine, agus go bhfuil gach beart réasúnach déanta ag an duine chun é/í féin a shásamh maidir le cruinneas an Ráitis um Shíntiús.

Tá an Ráiteas Síntiús ar fáil le híoslódáil ar shuíomh gréasáin an Choimisiúin ag an [nasc](#) seo. Is féidir cóipeanna comhlánaithe den fhoirm iarratais a sheoladh trí ríomhphost chuig info@sipo.ie. Ba cheart an chóip chrua den fhoirm iarratais a chur sa phost chuig an gCoimisiún um Chaighdeáin.

Ba cheart Ráiteas Síntiús a chur ar fáil cibé an gceanglaítear nó nach gceanglaítear ar fhaighteoir an tsíntiús/na síntiús a leithéid de shíntiús a nochtadh i Ráiteas Síntiús a chuirtear ar fáil don Choimisiún um Chaighdeáin.

Breithneoidh an Coimisiún um Chaighdeáin gach Ráiteas um Shíntiús a thugtar dó. I gcás ina gcinnfidh an Coimisiún um Chaighdeáin go bhfuil mionearráid nó easnamh i Ráiteas um Shíntiús, tabharfaidh sé sonraí faoin earráid nó faoin easnamh don síntiúsóir agus cuirfidh sé in iúl don síntiúsóir go bhfuil 14 lá aige/aici ó dháta an fhógra chun an earráid nó an easnamh a cheartú.

I gcás ina n-éilíonn an Coimisiún um Chaighdeáin faisnéis bhreise nó fhorlíontach maidir le Ráiteas Síntiús síntiúsóir, ní mór don síntiúsóir í a sholáthar san fhoirm a shonróidh an Coimisiún um Chaighdeáin agus féadfaidh dearbhú reachtúil a bheith ag gabháil leis, má éilíonn an Coimisiún um Chaighdeáin é.

Más rud é, tar éis dó Ráiteas um Shíntiúis a bhreithniú, go bhfuil an Coimisiún um Chaighdeáin den tuairim go bhféadfadh gur sáraíodh an tAcht, ceanglaítear air fógra a thabhairt don síntiúsóir faoin sárú féideartha agus 14 lá a thabhairt dó/di aon tuairimí a d'fhéadfadh a bheith aige/aici a thabhairt. Breithneoidh an Coimisiún um Chaighdeáin ar na barúlacha a chuirfidh an síntiúsóir ar fáil agus, má tá sé fós den tuairim gur tharla sárú ar an reachtaíocht, is é an seasamh atá ann faoi láthair ná go soláthróidh an Coimisiún um Chaighdeáin tuarascáil ar an ábhar, mar aon le haon doiciméadacht ábhartha, chuig an Stiúrthóir Ionchúiseamh Poiblí. Ar thosach feidhme alt 182 den Acht um Athchóiriú Toghcháin 2022, breithneoidh an Coimisiún um Chaighdeáin an bhfuil, ina thuairim, fianaise leordhóthanach chun údar a thabhairt d'imeachtaí coiriúla faoin Acht, nó i gcás nach bhfuil dóthain fianaise ann, cibé acu ar cheart nó nár cheart tabhairt faoi aon fhiosrúchán.

Leagfaidh an Coimisiún um Chaighdeáin an Ráiteas Síntiús agus an Dearbhú Reachtúil faoi bhráid Thithe an Oireachtais. Cuirtear ráitis faoi bhráid na dTithe a luaithe a bheidh a bhreithnithe thuas tugtha chun críche ag an gCoimisiún. I gcás ina ndéanfar leasú ina dhiaidh sin ar ráiteas, leagfar an ráiteas leasaithe faoi bhráid na dTithe a luaithe a bheidh a bhreithnithe tugtha chun críche ag an gCoimisiún. Cuirfear ar fáil freisin lena iniúchadh ag an bpobal ag oifigí an Choimisiúin um Chaighdeáin a luaithe a bheidh a bhreithnithe críochnaithe ag an gCoimisiún agus leagtar ráiteas den sórt sin faoi bhráid na dTithe. Foilseofar sonraí na síntiús a nochtfar ar shuíomh gréasáin an Choimisiúin um Chaighdeáin.

Ní mór na sonraí seo a leanas a áireamh sa Ráiteas Síntiús:

- luach comhiomlán na síntiús,
- ainm an pháirtí polaitíochta lena mbaineann, agus
- ainm, tuairisc agus seoladh poist an duine ar tugadh na síntiús dó.

Sainmhínte

Áirítear le **duine** duine aonair, comhlacht corpraithe agus comhlacht neamhchorpraithe daoine. Meastar gur duine amháin é comhlacht corpraithe nó aon fhochuideachta dá chuid.

Áirítear iad seo a leanas leis an sainmhíniú ar **shíntiúsóir corparáideach**:

- comhlacht corpraithe;
- comhlacht neamhchorpraithe daoine; nó,
- iontaobhas,

a thugann síntiús. Meastar gurb é an t-aon duine amháin atá i gcomhlacht corpraithe agus aon fhochuideachta dá chuid. Le haghaidh tuilleadh faisnéise, féach na Treoirínte don Chlár de Shíntiúsóirí Corparáideacha <http://www.sipo.gov.ie/en/Reports/Register-of-Corporate-Donors/> ag www.sipo.ie

Ciallaíonn **tríú páirtí** aon duine aonair nó aon ghrúpa, seachas páirtí polaitíochta cláraithe nó iarrthóir toghcháin a ghlacann, in aon bhliain féilire ar leith, le síntiús os cionn €100 chun críocha polaitiúla.

Ciallaíonn **síntiús** aon ranníocaíocht a thugann aon duine laistigh den Stát nó lasmuigh den Stát chun críocha polaitíochta (lena n-áirítear fo-eagraíocht a bhfuil oifig aige lasmuigh den Stát) do pháirtí polaitíochta, comhalta de cheachtar Teach den Oireachtas, ionadaí i bParlaimint na hEorpa nó tríú páirtí nó iarrthóir i dtoghchán Dála, Seanaid nó Eorpach agus folaíonn sé gach ceann nó aon cheann díobh seo a leanas, is iad sin:

1. síntiús airgid;
2. síntiús maoiné nó earraí;
3. úsáid saor in aisce as maoiné nó earraí (i.e. an ceart a thabhairt chun aon mhaoine nó earraí a úsáid ar feadh tréimhse gan teorainn nó tréimhse shonraithe gan íocaíocht ná comaoine eile a fháil);
4. soláthar seirbhísí saor in aisce (i.e. an soláthar seirbhísí gan íocaíocht ná aon chomaoine eile ina leith);
5. an difríocht idir an gnáthphraghas tráchtála agus an praghas (níos ísle) a ghearrtar ar mhaoine nó earraí a cheannach, a fháil nó a úsáid nó ar sheirbhís ar bith a sholáthar i gcás gur lú an praghas, an táille nó comaoine eile ná an gnáthphraghas tráchtála (is féidir go n-áirítear leis sin iasacht a chuireann institiúid airgeadais nó tríú páirtí ar fáil ag téarmaí agus coinníollacha atá níos fabhraí ná iad sin a chuireann an institiúid airgeadais ar fáil do dhaoine eile);
6. ranníocaíocht a dhéanann duine le himeacht tiomsú airgid a eagraíodh chun airgead a thiomsú le leas TD, Seanadóra, FPE, iarrthóra i dtoghchán Dála, Seanaid nó Eorpach, iarrthóir Uachtaránachta/gníomhaire toghcháin Uachtaránachta, páirtí polaitíochta, aonad cuntasáochta de chuid páirtí polaitíochta nó tríú páirtí. Is é is an síntiús ann ná an céatadán den ranníocaíocht atá inchurtha i leith an ghlanbhrabúis, más ann, a thagann as an imeacht. Meastar síntiúis a bheith faighte ar dháta an imeachta tiomsaithe airgid iarbhír (agus ní ar an dáta ar a bhfaightear na cistí iarbhír);
7. táille nó síntiús a íocann duine thar a cheann féin nó thar ceann duine amháin eile nó níos mó ná duine amháin eile as ballraíocht nó ballraíocht leantach de pháirtí polaitíochta (áirítear le táillí ballraíochta aon táille/tobhach/síntiús ballraíochta a íoctar le haon fho-aonad de chuid páirtí polaitíochta);
8. síntiús barúlach/síntiús comhchineáil. Ciallaíonn sé sin go meastar go dtugtar luach barúlach/costas na hoibre/na speansais mar shíntiús don deontaí nuair a íocann duine/eagraíocht as obair/speansais óna (h)acmhainní féin (i.e. nach cistí páirtí iad). Tá síntiúis chomhchineáil le luacháil ag an ngnáthphraghas tráchtála a ghearrtar as an maoiné nó na hearraí a cheannach, a úsáid nó a fháil nó as na seirbhísí a thugtar mar shíntiús a sholáthar.

Forálann an tAcht nach mbreathnófar ar na míreanna seo a leanas mar shíntiús:

- i. saoráidí postais in aisce a chuirtear ar fáil, faoi reacht, d'iarrthóirí ag toghcháin;
- ii. aon íocaíocht, seirbhís nó saoráid a chuirtear ar fáil do bhall/FPE as cistí poiblí nó as airgead a sholáthair institiúid de chuid an AE nó eagraíocht idir-rialtasach eile a bhfuil an Stát ina páirtí ann, de bhun reachtaíochta sonraíthe, de bhua an faighteoir a bheith mar:
 - a. ball/FPE;
 - b. sealbhóir oifige nó poist cháilithigh;
 - c. sealbhóir oifige tofa nó oifige poiblí eile; nó
 - d. comhalta de chomhlacht, toscaire nó ionadaí do chomhlacht arna bhunú le comhaontú nó le comhshocraíocht a bhfuil an Stát ina pháirtí ann nó faoi;
- iii. seirbhís saor in aisce arna soláthar ag pearsa aonair, lena n-áirítear úsáid mhótarfheithicil na pearsan aonair, i gcás nach cuid d'obair nó de ghnó na pearsan aonair an tseirbhís sin agus ar choinníoll nach n-íocann aon duine eile an phearsa aonair, go díreach nó go hindíreach, as an tseirbhís sin nó chun soláthar na seirbhíse a éascú;
- iv. seirbhís arna soláthar ag fostaí de chuid páirtí polaitíochta (seachas duine aonair atá ar fostú ag fo-eagraíocht de chuid an pháirtí sin a bhfuil oifig lasmuigh den Stát aige) ag toghchán, lena n-áirítear úsáid mhótarfheithicil na bhfostaithe, cibé acu is luach saothair an fhostaí é nó í a íoctar as acmhainní páirtí nó as cistí poiblí, agus nach bhfuil an fostaí ag fáil aon luach saothair nó sochar comhchineáil breise as an tseirbhís sin a dhéanamh;
- v. gnáthchlúdach na meán agus craoladh ar an raidió nó ar an teilifís thar ceann comhalta, FPE nó iarrthóra i dtoghchán. Ní chlúdaíonn sé seo aon chostais léiriúcháin nó eile a bhaineann le craoladh den sórt sin;
- vi. speansais arna dtabhú ag páirtí polaitíochta thar ceann comhalta, nó FPE seachas síntiús airgid;
- vii. speansais toghcháin arna dtabhú ag páirtí polaitíochta thar ceann iarrthóra de chuid an pháirtí polaitíochta ag Toghchán Seanaid nó cistí arna soláthar ag an bpáirtí polaitíochta don iarrthóir sin i ndáil leis na caiteachais sin;
- viii. speansais toghcháin arna dtabhú ag páirtí polaitíochta thar ceann iarrthóra arna fhíordheimhniú ag an bpáirtí polaitíochta ag toghchán Dála nó Eorpach nó cistí arna soláthar ag an bpáirtí polaitíochta don iarrthóir sin i ndáil leis na caiteachais sin;
- ix. aon íocaíocht, ranníocaíocht nó soláthar earraí nó seirbhísí (gan íocaíocht nó comaoin eile nó ar lú an praghas tráchtála) a thug duine lasmuigh den Stát do pháirtí polaitíochta agus a nglacann an páirtí polaitíochta sin leis de réir dhlíthe an stáit ina nglactar leis agus, i gcás inar íocaíocht nó ranníoc airgid é, a choimeádtar nó a choinneáltar i gciste ainmnithe ar leithligh.

Agus breithniú á dhéanamh ar cad is síntiús ann, tá na nithe seo a leanas ábhartha freisin:

Ciallaíonn **críocha polaitiúla** ceann ar bith de na críocha seo a leanas, eadhon:

1. leasanna páirtí polaitíochta, grúpa polaitíochta, comhalta de cheachtar Teach den Oireachtas nó ionadaí i bParlaimint na hEorpa a chur chun cinn nó cur ina n-aghaidh, bíodh sé go díreach nó go hindíreach, nó
2. na beartais nó beartas ar leith de chuid páirtí polaitíochta, grúpa polaitíochta, comhalta de cheachtar Teach den Oireachtas, ionadaí i bParlaimint na hEorpa nó tríú páirtí a chur i láthair, bíodh sé go díreach nó go hindíreach, nó
3. na tuairimí de chuid páirtí polaitíochta, grúpa polaitíochta, comhalta de cheachtar Teach den Oireachtas, ionadaí i bParlaimint na hEorpa nó tríú páirtí a chur i láthair go díreach nó go hindíreach maidir leis an mbeartas nó na beartais ar leith de chuid páirtí polaitíochta eile, grúpa polaitíochta eile, comhalta eile de cheachtar Teach den Oireachtas, ionadaí eile i bParlaimint na hEorpa, tríú páirtí eile nó iarrthóra i dtoghchán nó i reifreann nó ar shlí eile, nó
4. leasanna tríú páirtí a chur chun cinn nó cur ina n-aghaidh, bíodh sé go díreach nó go hindíreach, i dtaca le stiúradh nó bainistiú a dhéanamh ar fheachtas ar bith a dhéantar chun toradh ar leith a chur chun cinn nó a fháil maidir le beartas nó beartais nó feidhmeanna de chuid an Rialtais nó aon údaráis phoiblí;
5. toghadh iarrthóra i dtoghchán Dála, Seanaid, Uachtaránachta nó Eorpach a chur chun cinn nó cur ina aghaidh, bíodh sé go díreach nó go hindíreach, nó vótaí ar son nó in aghaidh iarrthóra a iarraidh nó cur i láthair a dhéanamh ar na beartais nó ar bheartas ar leith de chuid iarrthóra nó ar na barúlacha de chuid iarrthóra faoi aon ábhar a bhaineann leis an toghchán nó na tuairimí de chuid iarrthóra maidir leis an mbeartas nó na beartais de chuid páirtí polaitíochta nó grúpa polaitíochta nó de chuid iarrthóra eile sa toghchán nó ar shlí eile;
6. féachaint le tionchar a imirt ar an toradh ar an toghchán nó ar reifreann nó ar fheachtas ar shlí eile.

Ní mór na nithe seo a leanas a bheith ag gabháil le **síntiús a thugann idirghabhálaí**:

Is ionann síntiús ó Idirghabhálaí agus síntiús do pháirtí polaitíochta, do chomhalta de cheachtar Teach den Oireachtas, do ionadaí i bParlaimint na hEorpa, nó d'iarrthóir ar thoghchán Dála, Seanaid nó Eorpach ó dhuine trí dhuine eile.

- fógra go ndéantar an síntiús thar ceann duine nach é an duine atá ag tabhairt an tsíntiúis, agus
- ainm agus seoladh poist an duine a ndéantar an síntiús thar a cheann agus tuairisc air.

ciallaíonn ‘**Criptea-airgeadra**’ aon chineál airgeadra digiteach nach bhfuil rialáilte, agus a n-úsáidtear teicnící criptithe i ndáil leis chun giniúint aonad airgeadra a rialáil agus chun aistriú airgid a fhíorú;

Teorainneacha le Síntiús

Ní fhéadfaidh faighteoir síntiús glacadh leis na nithe seo a leanas:

- síntiús os cionn €100, i gcás nach eol ainm ná seoladh an tsíntiúsóra;
- síntiús airgid thirim os cionn €200;
- síntiús ar mó a luach ná €200 in aon bhliain féilire ó shíntiúsóir corparáideach **ach amháin** i gcás go bhfuil an síntiúsóir corparáideach cláraithe sa Chlár de Shíntiúsóirí Corparáideacha arna choimeád ar bun ag an gCoimisiún um Chaighdeáin **agus** go ndéantar ráiteas thar ceann an tsíntiúsóra chorparáidigh ina ndeimhnítear gur cheadaigh an síntiúsóir corparáideach an síntiús a chur ar fáil don deontaí in éineacht leis an síntiús;
- síntiús, de luach ar bith, ó dhuine aonair (seachas saoránach Éireannach) a chónaíonn lasmuigh d’oileán na hÉireann;
- síntiús ó chomhlacht corpraithe nó ó chomhlacht neamhchorpraithe daoine nach bhfuil oifig acu ar oileán na hÉireann óna stiúrtar ceann amháin nó níos mó dá phríomhghníomhaíochtaí;
- a síntiús ó chomhlacht corpraithe nó comhlacht neamhchorpraithe daoine nach gcoimeádann oifig ar oileán na hÉireann óna ndírítear ceann amháin nó níos mó dá phríomhghníomhaíochtaí; síntiús, nó síntiús ón síntiúsóir céanna, in aon bhliain féilire, i gcás TD, Seanadóir, FPE, iarrthóir i dtoghchán Dála, Seanaid nó Eorpach nó iarrthóir Uachtaráin/gníomhaire toghcháin, thar luach comhiomlán €1,000 nó, i gcás páirtí polaitíochta, aonad cuntasáochta páirtí polaitíochta nó tríú páirtí, luach comhiomlán €2,500.
- Síntiús, d'aon luach, i bhfoirm criptea-airgeadra.

Cionta

Beidh síntiúsóir ciontach i gcion más rud é go

- Theipeann orthu ráiteas síntiús agus/nó dearbhú reachtúil a sholáthar don Choimisiún um Chaighdeáin an 31ú Eanáir nó roimhe; nó
- Solathraíonn siad ráiteas nó a dhéanann siad dearbhú reachtúil atá bréagach nó míthreorach go feasach ar aon bhealach ábhartha.

Ar thosach feidhme alt 187 den Acht um Athchóiriú Toghcháin 2022, breithneofar na nithe seo a leanas freisin mar chion ar leith

- Teip chun an ráiteas síntiús agus/nó an dearbhú reachtúil a sholáthar.

Mura gcuireann síntiúsóir an Ráiteas Síntiús a theastaíonn ar fáil, dlífeair fíneáil nach mó ná €2,500 a chur air.

Má chuireann síntiúsóir, go feasach, Ráiteas Síntiús atá bréagach nó míthreorach, dlífeair, ar é a chiontú go hachomair, fíneáil nach mó ná €25,394.76 agus/nó téarma príosúnachta nach mó ná 3 bliana a chur air.

I gcás go mbaineann an ciontú le loiceadh ráiteas síntiús a chur ar fáil, beidh an duine ciontach i gcion breise gach lá ar a leantar leis an loiceadh tar éis an chiontaithe sin agus, i gcás gach ciona den sórt sin, dlífeair, ar é a chiontú go hachomair, fíneáil nach mó ná €500 in aghaidh an lae a chur ar an duine.

Ar thosach feidhme alt 193 den Acht um Athchóiriú Toghcháin 2022, féadfaidh an Coimisiún um Chaighdeáin “fógra pionós shocraithe” a sheirbheáil mar aon le híocaíocht sheasta €200 ar dhuine a sholáthraíonn an ráiteas síntiús agus/nó an dearbhú reachtúil tar éis 31ú Eanáir na bliana roimhe sin.

I gcás ina seirbheálfar fógra pionós shocraithe ar dhuine, ní thionscnófar aon ionchúiseamh i leith an chiona má dhéantar íocaíocht ar an dáta a shonrófar san fhógra pionós shocraithe nó roimhe.

Cumhachtaí Imscrúdaithe

Ag am scríofa na tuarascála seo níl tús curtha le cumhachtaí imscrúdaithe an Choimisiúin um Chaighdeáin mar atá leagtha amach i gcuid 4B den Acht agus mar atá leagtha amach thíos. Nuair a chuirfeair tús leis, beidh feidhm ag na nithe seo a leanas.

I gcás ina gcreideann an Coimisiún um Chaighdeáin le réasún go bhféadfadh codanna áirithe den Acht a bheith sáraithe ag duine lena n-áirítear Cuid IV den Acht (Síntiús), féadfaidh an Coimisiún um Chaighdeáin a ordú d’oifigeach údaraithe imscrúdú a dhéanamh.

Oifigeach údaraithe arna cheapadh ag an gCoimisiún um Chaighdeáin a dhéanann imscrúduithe. Ar iarratas, tabharfaidh oifigeach údaraithe cóip dá údarú do dhuine ar bith a ndéanann an imscrúdú difear dó nó di.

Chun imscrúdú a dhéanamh:

- (i) Féadfaidh an t-oifigeach údaraithe a cheangal ar aon duine aon fhaisnéis nó míniú a sholáthar a theastóidh uathu le réasún le haghaidh an imscrúdaithe.
- (ii) Féadfaidh an t-oifigeach údaraithe a cheangal ar aon duine aon doiciméad nó aon rud eile a bhfuil rialú ag an duine air, nó a bhfuil rochtain ag an duine air, agus a theastóidh le

réasún ón oifigeach údaraithe chun críocha an imscrúdaithe a thabhairt ar aird. Féadfaidh an t-oifigeach údaraithe aon doiciméad nó aon rud a thabharfar ar aird mar chuid den cheanglas seo a iniúchadh agus cóipeanna a thógáil de, nó sleachta a bhaint astu.

- (iii) Féadfaidh an t-oifigeach údaraithe a cheangal ar aon duine teacht os a gcomhair chun ceisteanna a fhreagairt, agus dearbhú a thabhairt i dtaobh fhírinne freagraí na gceisteanna don imscrúdú.
- (iv) Le toiliú an áititheora nó de bhun barántais faoi alt 4B(6) den Acht, féadfaidh an t-oifigeach údaraithe dul isteach agus cuardach a dhéanamh ar no i aon áitreabh ina gcreideann siad le réasún go bhfuil aon doiciméad nó rud eile ann, nó ina gcreideann siad le réasún go bhfuil aon doiciméad nó rud eile ann a fhéadfaidh siad a éileamh go réasúnach don imscrúdú. Féadfaidh an t-oifigeach údaraithe cigireacht a dhéanamh agus cóipeanna a thógáil de, nó sleachta as, aon doiciméad nó rud eile a fhaightear ar chuardach. Féadfaidh comhalta den Gharda Síochána a bheith in éineacht leis an oifigeach údaraithe más gá.
- (v) Féadfaidh an t-oifigeach údaraithe a cheangal ar dhuine aon doiciméid a thabharfar ar aird nó a gheofar amhlaidh a chur ar fáil i bhfoirm inléite.
- (vi) Féadfaidh an t-oifigeach údaraithe a cheangal ar dhuine cibé cúnaimh a theastóidh le réasún le haghaidh an imscrúdaithe a thabhairt dóibh agus cibé saoráidí réasúnacha a chur ar fáil don oifigeach údaraithe is gá chun a chumhachtaí nó a cumhachtaí a fheidhmiú.

Féadfaidh an Coimisiún um Chaighdeáin a údarú don oifigeach údaraithe tuarascálacha eatramhacha a dhéanamh don Choimisiún um Chaighdeáin.

Breithneoidh an Coimisinéir ar an tuarascáil agus má bhíonn sé sásta gur sáraíodh an tAcht, féadfaidh sé imeachtaí achoimre a thionscnamh i leith ciona faoin Acht.

Faisnéis úsáideach

Luach an tsíntiúis	Is é glanluach an tsíntiúis (ó imeachtaí tiomsaithe airgid, etc.) a chinneann cé acu is gá nó nach gá é a nochtadh. Alt 22(2)(vi) agus Alt 46(2)(a)(vi)
€100	Ní fhéadfar glacadh le síntiús gan ainm os cionn na suime seo in aon bhliain féilire. Alt 23(1) agus Alt 47(1)
€100	Ar shíntiús den luach sin a fháil, ní mór do TD, do Sheanadóir, do FPE, d'iarrthóir i dtoghchán Dála, Seanaid nó Eorpach, d'iarrthóir Uachtaránachta/do ghníomhaire toghcháin Uachtaránachta, do pháirtí polaitíochta, d'aonad cuntasáíochta de chuid páirtí polaitíochta (e.g. craobhacha, cumainn, Comhairle Dáilcheantair nó aon fho-aonad eile) nó do thríú páirtí cuntas síntiúis polaitíochta a oscailt, mura bhfuil ceann ar oscailt cheana féin. Alt 23B(1) agus Alt 48B(1)
€200	An síntiús uasta airgid thirim a bhféadfaidh TD, Seanadóir, FPE, iarrthóir i dtoghchán Dála, Seanaid nó Eorpach, iarrthóir Uachtaránachta/gníomhaire toghcháin Uachtaránachta, páirtí polaitíochta, aonad cuntasáíochta de chuid páirtí polaitíochta, nó tríú páirtí glacadh leis ó shíntiúsóir in aon bhliain féilire. Alt 23A(1)(iii) agus Alt 48A(1)(iii)
€200	An síntiús uasta a bhféadfaidh TD, Seanadóir, FPE, iarrthóir i dtoghchán Dála, Seanaid nó Eorpach, iarrthóir Uachtaránachta/gníomhaire toghcháin Uachtaránachta, páirtí polaitíochta, aonad cuntasáíochta de chuid páirtí polaitíochta nó tríú páirtí glacadh leis ó shíntiúsóir corparáideach in aon bhliain féilire, ach amháin i gcás go bhfuil an síntiúsóir corparáideach cláraithe ar an gClár de Shíntiúsóirí Corparáideacha arna choimeád ar bun ag an gCoimisiún agus go ndéantar ráiteas thar ceann an tsíntiúsóra chorparáidigh ina ndeimhnítear gur cheadaigh an síntiúsóir corparáideach an síntiús a chur faoi bhráid an deontaí in éineacht leis an síntiús. Alt 23AA(1)(i) agus (ii) agus Alt 48AA(1)(i) agus (ii)
€200	An síntiús comhiomlán uasta a fhéadfaidh cuideachta, ceadchumann, cumann nó cumann foirgníochta a thabhairt sula dtuairisceofar é i dtuairisceáin bhliantúla arna ndéanamh faoi Acht na gCuideachtaí, 1963, nó do Chláraitheoir na gCara-chumann nó do thuarascáil de chuid cumann Ní mór gach síntiús os cionn na suime seo a fhaigheann TD, Seanadóir, FPE, iarrthóir i dtoghchán Dála, Seanaid nó Eorpach, iarrthóir Uachtaránachta/gníomhaire toghcháin Uachtaránachta a nochtadh ar an Ráiteas Síntiús. Alt 24(4) agus Alt 48(1)
€600	An síntiús uasta a bhféadfaidh TD, Seanadóir, FPE, iarrthóir i dtoghchán Dála, Seanaid nó Eorpach, nó iarrthóir Uachtaránachta/gníomhaire toghcháin Uachtaránachta glacadh leis ó dhuine aonair nó ó shíntiúsóir corparáideach cláraithe in aon bhliain féilire. Alt 23A(1)(i) agus Alt 48A(1)(i)
€1,000	Ní mór gach síntiús os cionn na suime seo a fhaigheann páirtí polaitíochta a nochtadh ar an Ráiteas Síntiús. Alt 24(4)
€1,500	An tairseach tuairiscithe/an tsuim chomhiomlán uasta a fhéadfaidh síntiúsóir a thabhairt do roinnt iarrthóirí éagsúla ón aon pháirtí, do bhall amháin nó níos mó den pháirtí nó don pháirtí féin in aon bhliain féilire sula gceanglófar ar an síntiúsóir ráiteas síntiús a chur isteach. Alt 24(1A)(a)
€2,500	An síntiús uasta a bhféadfaidh páirtí polaitíochta, aonad cuntasáíochta de chuid páirtí polaitíochta nó tríú páirtí glacadh leis ó dhuine aonair nó ó shíntiúsóir corparáideach cláraithe in aon bhliain féilire. Alt 23A(1)(ii) agus Alt 48A(1)(ii)